

ISSN: 2651-2742

2024- Cilt: 7 Sayı: 2

Sayfa: 203-218

Dergi Web Sitesi: <http://sita.cumhuriyet.edu.tr/tr/>

Gönderilme Tarihi: 14.10.2024

Kabul Tarihi: 07.11.2024

Araştırma Makalesi (Research Article)

TÜRKİYE’DE TURİZM ALANINDA BLOKCHAIN İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ¹

Bibliometric Analysis of Studies on Blockchain in Tourism in Turkey

Şükran KARACA*

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi,
Turizm Fakültesi

Sevgi US

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖZ

Blockchain teknolojisi birçok sektörde olduğu gibi turizm sektöründe de bilgilerin nasıl saklandığını ve kullanıldığını önemli ölçüde değiştirme, şeffaflığı ve güvenliği artırma ve aynı zamanda işlemleri iyileştirme potansiyeline sahip olduğu için son yıllarda giderek daha fazla ilgi görmektedir. Bu teknoloji, turizm süreçlerinin yönetiminde devrim yaratma ve turist deneyimlerini dönüştürmeye sağladığı katkıdan dolayı sektörün geleceği üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Blockchain teknolojisinin turizm sektöründe sağladığı avantajlara rağmen konu ile ilgili literatür yeterince gelişmemiştir. Bu bağlamda çalışmada, Türkiye’de turizm alanında blockchain teknolojisinin mevcut durumu ortaya koyabilmek için konu ile ilgili yapılan çalışmaların bibliyometrik bir analizi yapılmıştır. Çalışma kapsamında “turizm”, “blockchain”, “kripto para”, “blok zinciri”, “turizmde blockchain” anahtar kelimeleri ile tarama yapılmış ve araştırmanın amacına uygun olduğu düşünülen 16 araştırmaya rastlanılmıştır. Bu çalışmalar yayın yılı, yazar sayısı, anahtar kelimeler, yayınlanan dergi, araştırmanın amacı ve bulguları parametreleri kapsamında incelenmiştir. Araştırma sonucunda Türkiye’de konuya araştırmacılar tarafından yeterli ilginin gösterilmediği, daha fazla araştırmanın yapılması için mevcut durumun tespiti ile gelecekte yapılacak araştırmalara yönelik yol gösterici bilgi birikiminin sunulması gerektiğini ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Blockchain, Kripto Para, Bibliyometrik Analiz

¹ Bu çalışma 11-13 Ekim tarihinde düzenlenen III. Uluslararası Bandırma Bilimsel Çalışmalar Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

*Sorumlu Yazar: sukrankaraca@gmail.com

Önerilen Atıf: Karaca Ş. ve Us S. (2024). Türkiye’de Turizm Alanında Blockchain İle İlgili Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi, Sivas İnterdisipliner Turizm Araştırmaları Dergisi, 7(2), 203-218.

ABSTRACT

Blockchain technology has been gaining more and more attention in recent years, as it has the potential to significantly change how information is stored and used in the tourism sector, as in many other sectors, increase transparency and security, and improve operations. This technology has a profound impact on the future of the sector due to its contribution to revolutionizing the management of tourism processes and transforming tourist experiences. Despite the advantages provided by Blockchain technology in the tourism sector, the literature on the subject has not developed sufficiently. In this context, a bibliometric analysis of the studies conducted on the subject was conducted in order to reveal the current status of Blockchain technology in the tourism sector in Turkey. Within the scope of the study, a search was conducted with the keywords “tourism”, “blockchain”, “cryptocurrency”, “blockchain”, “blockchain in tourism” and 16 studies that were considered to be suitable for the purpose of the research were found. These studies were examined within the scope of the publication year, number of authors, keywords, published journal, purpose of the research and findings parameters. As a result of the research, it has been revealed that the subject has not received sufficient attention from researchers in Turkey, and that in order to conduct more research, the current situation should be determined and guiding knowledge for future research should be provided.

Keywords: Tourism, Blockchain, Cryptocurrency, Bibliometric Analysis

1. GİRİŞ

İnternet teknolojisinin gelişimiyle birlikte turizm endüstrisi, müşterilerine daha iyi hizmet vermek ve rekabette öne çıkabilmek için yeni teknolojileri kullanmaya başlamıştır. Bu teknolojilerden biri de blockchain'dir. Blockchain, ağ güvenliği, şeffaflık ve görünürlüğü sağlamak için merkezi olmayan yapı, dağıtılmış notlar ve depolama mekanizması, fikir birliği algoritması, akıllı sözleşme ve asimetrik şifreleme gibi özelliklerin benzersiz bir kombinasyonuna sahip bir teknolojidir (Dutta, 2020). Blockchain, 2008 yılında kripto para birimi Bitcoin ile birlikte yenilikçi bir teknoloji olarak piyasaya sürülmüştür (Böhme vd., 2015). Blockchain teknolojisi başlangıcından bu yana dünya çapında ilgi görmüştür. Günümüzde birçok ülke finans, sağlık, eğitim, yönetim, tedarik zinciri, tarım ve enerji gibi çeşitli sektörlerde reformlar getirmek için bu teknolojiyi benimsemiştir (Tripathi vd., 2023).

Blockchain teknolojisi, turizm sektöründe araçların ortadan kaldırılmasını sağlayarak avantajlar sunan güçlü bir teknolojidir (Rashided, 2020). Kripto para birimlerinin bir ödeme yöntemi olarak benimsenmesi, milyonlarca gezginin aracı platformları kullanmasıyla ortaya çıkan ek maliyetlerden tasarruf ederek bir aracıya ihtiyaç duymadan otel ve uçak bileti rezervasyonu yapmalarını sağlamaktadır (Revfine, 2024). Blockchain teknolojisinin kullanılması seyahatlerle ilişkili zaman, maliyet ve belirsizlikleri azaltmaya, turistlerin verilerini güvence altına almaya, ticaret verimliliğini artırmaya ve ilgili taraflara ilgili bilgileri sağlayarak hata riskini ve ticaretin karmaşıklığını en aza indirmeye yardımcı olmaktadır (Rashideh, 2020). Aynı zamanda sosyal medya kullanıcılarının sayısının artması nedeniyle dolandırıcılık ve sahte yorum potansiyeli turizm sektörü için önemli bir sorun haline gelmiştir (Farris vd., 2021). Blockchain teknolojisi, tur operatörlerinin finansal işlemlerin güvenliğinin sağlanmasına ve sosyal medya kaynaklı dolandırıcılığın önlenmesine yardımcı olmaktadır. Böylece turistler için psikolojik bir güvence sağlamaktadır (Puri vd., 2023). Dolayısıyla blockchain teknolojilerinin turizmde kullanımı, genel maliyet yapısını düşürerek sektördeki turistlere ve çeşitli hizmet sağlayıcılara fayda sağlamaktadır. Turizm sektörü, turistlerin

ihtiyaçlarını karşılayacak yenilikçi ürünler oluşturmak için teknolojiyi, bilgiyi ve parayı birleştirerek araçların ortadan kaldırılmasını sağlamıştır. Aynı zamanda turizm sektöründe yaşanan bu gelişmeler, rekabetin artmasına neden olmuş ve işletmelerin rekabet avantajına sahip olabilmesi için blockchain teknolojisi önemli bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır (Rana vd., 2022; Puri vd., 2023).

Blockchain teknolojisinde meydana gelen gelişmeler ve sağladığı çeşitli avantajlara rağmen, turizm sektöründe bu teknoloji henüz emekleme aşamasındadır. Turizm sektöründe blockchain teknolojisinin tam olarak kullanılmasını engelleyen önemli sorunlar denetim, altyapı eksikliği ve çeşitli paydaş grupları arasında teknoloji hakkında farkındalık eksikliği olarak sıralanabilir (Puri vd., 2023). Dolayısıyla uygulamacılar tarafından tam anlamıyla kullanılmayan blockchain teknolojisine araştırmacıların ilgisi önem arz etmektedir. Bu bağlamda Türkiye’de araştırmacıların bu konuya olan ilgisini ortaya koyabilmek için turizm alanında blockchain ile ilgili yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi sunulmuştur.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Blockchain teknolojisi, dünya çapındaki şirketlerin ve hükümetlerin dikkatini çeken devrim niteliğinde bir buluştur (Felin ve Lakhani, 2018). Bu teknoloji, ilk olarak 2009 yılında Satoshi Nakamoto takma adlı kişi tarafından piyasaya sürülen bir kripto para birimi olan bitcoin protokolünün bileşeni olarak kullanılan belirli bir tür dağıtılmış defter teknolojisidir (Rana vd., 2022). Blockchain yıllar içinde gelişerek Blockchain 1.0'dan 5.0'a kadar yükselmiştir. Nakamoto tarafından yayınlanan blockchain 1.0 versiyonu, işlemleri takip etmek ve çok sayıda makinede veri depolamak için en temel merkezi olmayan muhasebe defteri türüdür. Blockchain 2.0, Buterin (2014) tarafından önerilen kripto para biriminin geliştirilmiş versiyonu olan Ethereum'un yükselişi olarak da bilinir ve akıllı sözleşme sistemi yerleşik ilk blok zinciri Ethereum'dur. Bu sözleşmeler, bireylerin veya işletmelerin standart kripto para borsalarından daha karmaşık işlemler gerçekleştirmesini sağlamaktadır. Blockchain 3.0, kurumsal blok zinciri gibi dağıtılmış uygulamalar için daha geniş bir kapsama sahiptir. Sağlık, siber güvenlik, tedarik zinciri yönetimi ve üretim, blok zinciri 3.0 uygulamalarından bazılarıdır. Blockchain 4.0, endüstri 4.0 ve sağlık 4.0'ı desteklemek için gelişmiştir. Sektördeki kullanıcı deneyimini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Metaverse ve Rchain, blok zinciri 4.0'ın bazı türleridir. Blockchain 5.0, yaklaşan veya mevcut nesil blok zinciridir. Blok zincirinin geleneksel dezavantajlarını ve güvenlik sorunlarını azaltmayı amaçlamaktadır. Hashgraph, Hedra ve Relictum pro, Blockchain 5.0'in örnek uygulamalarından bazılarıdır (Andrew vd., 2023).

Blokchain, başlangıcından bu yana yapılan tüm işlemleri saklayan ve paylaşan bir veri altyapısıdır. Bir blok zincirinde, bir kullanıcı ağa bağlanabilir, yeni bloklar oluşturabilir, yeni işlemler gönderebilir ve bunları onaylayabilir. Her bloğa, bloktaki veriler değişene kadar geçerli olan bir şifreleme karması (yani bir blok parmak izi) atanır. Bloкта herhangi bir değişiklik olursa, şifreleme karması hızla değişir ve verilerde yasa dışı faaliyetlerden kaynaklanabilecek değişikliklere neden olur. Bu nedenle, kriptografideki sağlam temelleri nedeniyle, blok zinciri farklı alanlardaki yetkisiz işlemleri azaltmak için giderek daha fazla kullanılmaktadır (Khan vd., 2022).

Turizm sektörü, 2014'ten beri paydaşlarının faydalarını artırmak amacıyla Blockchain'i kullanmaktadır (Irannezhad ve Mahadevan, 2020). Genel olarak turizm sektöründe; oteller, havayolu şirketleri, seyahat acenteleri, tur operatörleri, sigorta şirketleri, ödeme hizmeti sağlayıcıları gibi bağlantılı iş ilişkileri olan ve birbirleriyle yüksek rekabet içinde olan farklı paydaşlar yer almaktadır. Blockchain teknolojisinin bilgi iletişim teknolojileri, yapay zeka,

akıllı telefonlar, mobil cihazlar vb. gibi diğer teknolojilerle birlikte kullanılması sektördeki sorunların üstesinden gelmeye ve müşterilere sunulan hizmetlerin kalitesini artırmaya yardımcı olmaktadır (Lee, 2022). Blockchain teknolojisi; müşterilerin otel müsaitliği, uçak bileti, araç kiralama vb. dahil olmak üzere herhangi bir hizmetle ilgili olarak sürekli güncellenen, şeffaf ve izlenebilir bilgileri bulduğu entegre sistemi canlandırabilmekte, böylece tüm sektör paydaşlarının işlemlerini senkronize edebilmekte ve verileri tek bir merkezi veri tabanında biriktirmeden yapabilmektedir. Ayrıca, dağıtılmış sistemdeki en hızlı bilgi akışı sayesinde sağlık sigortasının kolayca satın alınmasını desteklemekte ve seyahat edememeleri durumunda gezginlerin rezervasyonlarını düşük maliyetlerle değiştirebilmektedir (Irannezhad ve Mahadevan, 2020). Aynı zamanda uçak bileti satın alımından konaklamaya kadar seyahat boyunca düzenli olarak turist kimliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Blockchain teknolojisi, bu süreçleri dijitalleştirerek ve güvenli bir biyometrik kimlik sistemi kullanarak seyahat için gereken bir dizi prosedürün basitleştirilmesini ve hızlandırılmasını desteklemektedir (Line vd., 2020). Böylece, sahte belgelerle seyahat eden kişiler kolayca tespit edilebilmekte ve terörizm veya suç saldırılarıyla ilgili riskleri en aza indirebilmektedir (Rashideh, 2020).

Sonuç olarak akıllı telefonlar, büyük veri, akıllı sensörler, bilgi iletişim teknolojileri, yapay zeka gibi dijital teknolojilerin turizm faaliyetlerine dahil edilmesi paydaşlar arasındaki bağlantıyı, bilgi alışverişini ve tüketicilerin tercihlerinin şekillendirilmesini kolaylaştırmıştır. Ancak bu teknolojilerin sundukları faydaların yanı sıra güvenlik, gizlilik, veri yönetimi ve altyapı yetersizliği konusunda bazı sakıncaları mevcuttur (Leng vd., 2020; Yadav vd., 2021). Mevcut güvenlik çözümlerinin çoğu sektörün gereksinimlerinin tüm yönlerini kapsamamaktadır (Bodkhe vd., 2020). Bu teknoloji bilgisayar korsanlarının saldırılarından muaf değildir ve özel anahtar kaybolduğunda veya çalındığında, onu kurtarmanın bir yolu yoktur. Ayrıca, teknoloji gerçek ve yanlış verileri ayırt edememekte ve bu nedenle içeriği kontrol edememektedir (İslam vd., 2021).

3. YÖNTEM

Araştırma kapsamında turizm yazınındaki blockchain araştırmaların değerlendirilmesinde bibliyometrik analizden yararlanılmıştır. Bibliyometrik analiz, belirli bir alandaki kalıpları, eğilimleri ve etkileri belirlemek için bilimsel literatürde yürütülen sistematik bir çalışmadır (Passas, 2024). Araştırma odağı kapsamında incelenen çalışmalar için “Google Scholar” veri tabanından faydalanılmıştır. Bu kapsamda 1 Ekim 2024 tarihine kadar yayımlanmış olan makaleler ilgili veri tabanından aratılmıştır. “turizm”, “blockchain”, “kripto para”, “blok zinciri”, “turizmde blockchain” anahtar kelimeleri kullanılarak arama yapılmıştır. Bu arama sonucunda bildiriler, kitaplar, kitap bölümleri ve tezler hariç tutulmuştur ve toplam 16 makale üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

4. BULGULAR

Araştırma kapsamında incelenen makalelere ilişkin bilgiler Tablo 1’de ki gibidir:

Tablo 1. Türkiye’de Turizmde Blockchain Kapsamında Yayınlanan Makaleler

Yazar ve Yıl	Araştırmanın Adı	Anahtar Kelimeler	Yayınlayan Dergi	Araştırmanın Yöntemi	Araştırmanın Amacı	Araştırmanın Bulguları
Gültekin (2017)	Turizm Endüstrisinde Alternatif Bir Ödeme Aracı Olarak Kripto Para Birimleri: Bitcoin	Kripto Para Birimleri, Bitcoin, Ödeme Aracı, Kriptoloji	Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi	Kavramsal	Bu çalışmada kripto para birimlerinin tarihçesi, temel işleyiş mekanizması, güvenlik ve anonimlik boyutu, Bitcoin ve benzeri kripto para birimlerinin günümüzde turizm endüstrisinde ne ölçüde kullanıldığı hakkında bilgiler verilmesi amaçlanmıştır.	Çalışma sonucunda; kripto para birimlerinin daha risksiz olarak nitelendirilen firmalar tarafından deneysel olarak belirli bir ürün gamında kullanılması, bir havayolu firmasının özellikle kripto para birimlerinin yoğun olarak bulunduğu destinasyonlara yaptığı uçuşlardaki belirli sayıda koltuğu kripto para birimleri ile satın alınmasına izin verilmesi, kripto paranın pazara yeni giren inovatif nitelikler taşıyan ürünlerin satın alınması sürecinde ödeme aracı olarak kullanılması, daha çok gençlerin ilgi gösterdiği turizm türlerinde faaliyet gösteren işletmelerin bu para birimlerini ödeme aracı olarak kullanması önerilmiştir.
Karadeniz, Beyazgül, Günay ve Dalak (2018)	Bitcoin ve Diğer Kripto Para Birimlerinin Turizm Sektöründe Kullanımının İncelenmesi	Bitcoin, Kripto Para Birimleri, Turizm Sektörü, Türkiye	Social Mentality and Researcher Thinkers Journal	Kavramsal	Çalışmanın amacı, Bitcoin ve diğer kripto para birimlerinin turizm sektöründe ödeme aracı olarak kullanılma durumunu değerlendirmektir.	Çalışma sonucunda turizm sektöründe Bitcoin’in ödeme aracı olarak daha çok turizm portalları aracılığı ile kullanıldığı belirlenmiştir. Ayrıca söz konusu turizm portallarının turizm sektörünün daha çok konaklama ve havayolu taşımacılığı alt sektörlerine aracılık hizmeti sundukları belirlenmiştir. Çalışmada yine turizm sektöründe Bitcoin’in kullanılmasının hızlı para transferi ve düşük maliyet gibi avantajları olduğu gibi Bitcoin’in spekülasyona çok açık olması ve devletlerin yaptırım uygulama riski ile karşı karşıya kalınması gibi dezavantajları olduğu saptanmıştır.

Türkiye’de Turizm Alanında Blokchain İle İlgili Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

Karagöz Zeren ve Demirel (2020)	Turizm Endüstrisinde Yeni Trend: Blockchain Startup Projeleri	Blockchain, Startup, Turizm	Journal of Tourism Intelligence and Smartness	Kavramsal	Blockchain teknolojisinin uygulandığı startup projelerinin incelenmesi amaçlanmıştır.	Sonuçlar blockchain teknolojisinin turizm endüstrisinde kullanımının giderek yaygınlaştığını ve en çok ulaşım kanallarında bu teknolojinin kullanımının sağlandığını göstermektedir.
Garipağaoğlu Uğur ve Demir (2020)	Kripto Paralar ve Blockchain: Turizm Sektörü Üzerine Bir Değerlendirme	Bitcoin, Altcoin, Blockchain, Turizm	Journal of Yasar University	Kavramsal	Çalışmanın amacı turizm sektöründe kripto para ve blockchain teknolojisinin kullanım alanlarının tanıtılmasıdır.	Çalışma sonucunda; blockchain ve Bitcoin’in turizm sektöründeki konukların ve yiyeceklerin takibi, puanlama sistemleri, dijital kimlik, para transferleri gibi kullanımları detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Konaklama işletmeleri ve havayollarının yanı sıra seyahat acentalarının da blockchain platformu üzerinden yapabilecekleri işlemler hakkında bilgilendirme yapılmıştır.
Seçilmiş ve Kızıldaş (2020)	Turizm İşletmelerinde Ödeme Yöntemi Olarak Kripto Para Kullanımının Tüketici Tercihlerine Etkisi	Ödeme Sistemi, Kripto Para, Blok zincir, Tüketici Davranışı, Turizm Sektörü	Kocatepe İİBF Dergisi	Ampirik	Bu çalışmada kripto paraların turizm işletmelerinde ödeme yöntemi olarak kullanılmasının tüketicide oluşturacağı satın alma niyeti araştırılmıştır.	Çalışmada, kripto para kullanıcılarının turizm ürününü kripto para ile satın alma niyetleri ile kripto para ile yapılan ödeme yöntemine duyulan güven, kripto para kullanan turizm işletmelerini algılama düzeyleri, turizm ürününü kripto para ile satın almadan elde edeceği fayda ve kullanılan kripto paranın işlevselliği arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Kripto para kullanıcılarının turizm ürününü kripto para ile satın almaya istekli oldukları görülmüştür.

Türkiye’de Turizm Alanında Blockchain İle İlgili Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

Arıca ve Kozak (2020)	Kripto Para Türlerinin Turizm Eğitimi Alan Bireyler Tarafından Bilinirliğinin İncelenmesi: Bitcoin Örneği	Bitcoin, Kripto Para, Sanal Para, Turizm	GSI Journals Serie A: Advancements In Tourism, Recreation and Sports Sciences	Ampirik	Araştırmanın temel amacı, turizm eğitimi alan bireylerin Bitcoin para türüne ilişkin bilgilerinin ve bu parayı kullanım durumlarının tespit edilmesidir. Aynı zamanda araştırmada katılımcıların kripto para kullanım amaçlarının gelecekte nasıl şekilleneceğine dair ön görülerinin belirlenmesi de amaçlanmıştır.	Sonuçlar, katılımcıların Bitcoin’i bilmekle birlikte, paraya ve kullanım alanlarına dair derin bir bilgiye sahip olmadıklarını ve gelecekte kripto paranın en fazla satın alma ve ticaret işlemlerinde kullanılacağına ilişkin görüş bildirdiklerini göstermektedir.
Cankül ve Kızıltaş (2020)	Yiyecek İçecek İşletmelerinde Tedarik Zinciri ve Blokzincir Teknolojisi	Tedarik Zinciri, Blokzincir Teknolojisi, Yiyecek İçecek İşletmeleri	Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel	Kavramsal	Bu çalışma, blokzincir teknolojisinin yiyecek içecek işletmelerinin tedarik zinciri sürecinde kullanılması durumunda işletmelere sağlayacağı olası avantajlarını değerlendirmeyi amaçlamıştır.	Çalışma sonucunda; blok zincir teknolojisinin yiyecek içecek işletmelerinde kullanımının ortaya çıkarabileceği avantajlar, “izlenebilirlik ve şeffaflık”, “güvenilirlik” ve “verimlilik” olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır.
Yazıcı (2021)	Turizm İşletmelerinde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinden Blokzincir Teknolojisine Geçiş Süreci ve Uygulama Örnekleri	Blokzincir Teknoloji, Turizm İşletmeleri, Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Merkezlessiz, Şeffaf	Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi	Kavramsal	Bu çalışmanın amacı, turizm işletmeciliğinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden blok zincir teknolojisine geçiş sürecini ve turizmde blok zincir uygulama örneklerini incelemektir.	Çalışmada, blok zincir teknolojisinin turizmin karmaşık ve çok aralı ürün dağıtım ağında oluşan güvensizlik, şeffaflık ve merkezi sistemden kaynaklanan sorunları çözmeye önemli bir yere sahip olacağı anlaşılmıştır. Turizm işlemleri, blok zincir teknolojisi kullanılarak daha şeffaf, açık, güvenli ve merkezi olmayan bir sisteme geçebilecektir. Ayrıca, blok zincir

Türkiye’de Turizm Alanında Blokchain İle İlgili Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

						uygulamalarının teknoloji firmaları tarafından geliştirilmekte olduğunu; turizm işletmelerinin altyapılarının bu tür yıkıcı teknolojileri kurgulama ve uygulamada yetersiz kaldığı tespit edilmiştir.
Şahin ve Açıksözlü (2021)	Turistik Koinler: Turizm İşletmelerinde kripto para kullanımının Swot Analizi İle İncelenmesi	Kripto Paralar, Blokzincir Teknolojisi, SWOT Analizi	Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi	Kavramsal	Çalışmada; kripto paraların turizm sektörü içerisinde kullanılabilirliğinin irdelenmesi, turizm sektörü ve içinde yer alan işletmelere dair öneriler geliştirilmesi, geleceğin turizminin inşası noktasında fikir vermesi ve bir yol haritası oluşturmak amaçlanmıştır.	Kripto paraların turizm endüstrisinde kullanımında, güçlü-zayıf yönler ve fırsat-tehditlere yönelik bulgular tespit edilmiştir. Kripto paraların turistik işletmelerde kullanımının fırsat ve güçlü yanlarının en az tehdit ve zayıf yanları kadar çok olduğu belirtilmiştir. Ayrıca her yenilik gibi kripto paralara adapte olan sistemler yaratmak da kendince riskler içerdiği vurgulanmıştır.
Canbolat, Candan ve Bulut (2021)	4 ve 5 yıldızlı otel yöneticilerinin perspektifi ile blockchain teknolojisi: Samsun ili örneği	Blokzinciri, Turizm, Dijital, Teknoloji	Tourism and Recreation	Ampirik	Çalışmanın amacı, blockchain teknolojisi hakkında 4 ve 5 yıldızlı otellerde üst düzey yönetici olarak görev yapan bireylerin görüş ve düşüncelerini ortaya koymaktır.	Otel yöneticilerinin gelecekte hayatımızda önemli bir yeri olacak blokzinciri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, gerekli bilgi ve eğitimleri almaya açık oldukları görülmüştür.
Özdemir ve Basmacı (2021)	Turizm Kripto Paralarının Etkinliğinin Wdea İle Hesaplanması	Veri Zarflama Analizi, Analitik Hiyerarşi Süreci, AHP Öncelikleri ile Ağırlıklandırılmış DEA, Turizm,	International Journal of Contemporary Tourism Research	Deneysel	Bu çalışmanın amacı, giderek yaygınlaşan kripto paraların, gelecekte sıklıkla kullanılması olası turizm alanında faaliyet gösterenlerinin etkinlik düzeylerinin ölçülmesi ve etkin turizm kripto	Çalışmada, Turizm’de kullanılmak üzere piyasaya sürülmüş 7 tane kripto paranın etkinliği hesaplanmıştır. WDEA sonuçları incelendiğinde KVB 1, KVB 2, KVB 3 ve KVB 4’ün etkin olduğu, KVB 5, KVB 6 ve KVB 7’nin etkinliğe yakın olmakla beraber tam olarak etkin olmadıkları görülmüştür.

Türkiye’de Turizm Alanında Blokchain İle İlgili Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

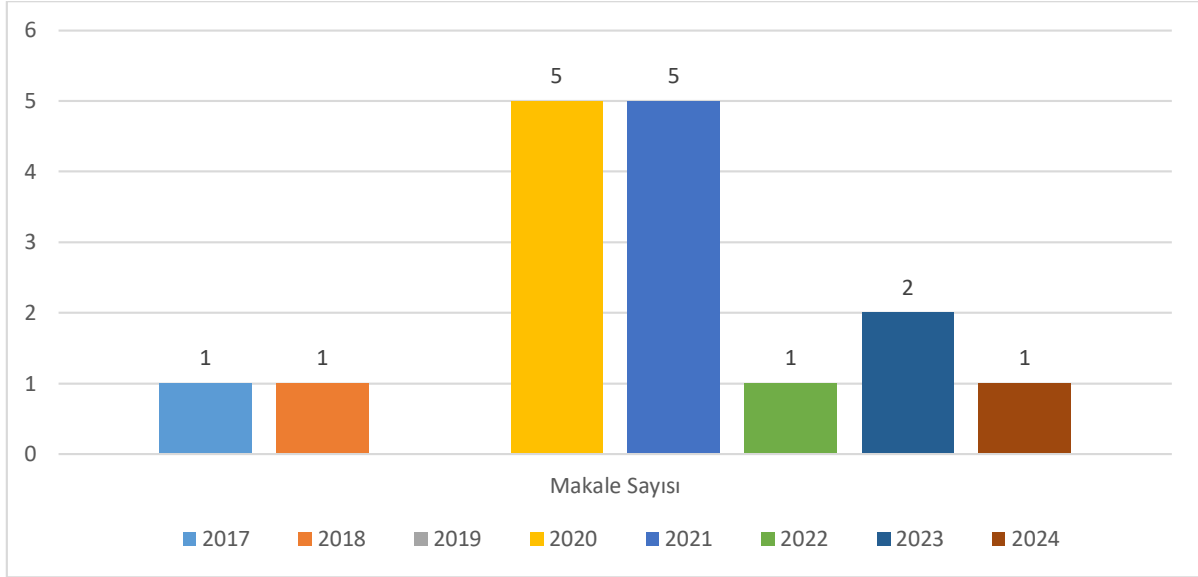
		Kripto Para			paralarının saptanarak gelecekte piyasaya sürülecek ya da mevcutta faaliyet gösteren turizm kripto paralarına referans olarak gösterilmesidir.	
Çallı (2021)	NFT Teknolojisine Turizm Perspektifi ile Bir Bakış	NFT, Değiştirilemez Jeton, Turizm Teknolojileri	Journal of New Tourism Trends	Kavramsal	Çalışmanın amacı, bir blockchain uygulaması olan NFT (Non-fungible Token, Değiştirilemez Jeton) teknolojisinin ele alınıp turizm sektörü açısından sunabileceği yeniliklerin ortaya konulmasıdır.	Çalışma sonucunda, blockchain teknolojileri ve özellikle NFT’nin turizm sektörüne önemli katkılar sağlayacağı ve mevcut sorunlara ilerleyen zamanlarda çözümler sunacağı belirtilmiştir.
Açıksözlü, Varol ve Şahin (2022)	Turistik Koinler: Turizm İşletmelerinde Kripto Para Kullanımının Turizm Öğrencileri Tarafından Değerlendirilmesi	Kripto Paralar, Turistik Koinler, Turizm Sektörü, Turizm Öğrencileri	Social Science Development Journa	Ampirik	Çalışmanın amacı; geleceğin turizm sektör çalışanları, yöneticileri ve karar alıcıları olabilecek üniversitelerin önlisans, lisans ve yüksek öğrenim programlarında öğrenim gören öğrencilerin kripto paraların turizm işletmelerinde kullanılabilirliğe dair bakış açılarının ve fikirlerinin belirlenebilmesidir.	Yapılan çalışma sonucunda turizm öğrencilerinin genel çerçevede yüksek oranda kripto paralardan haberdar olduğu ve kripto paralarla alışveriş gerçekleştirdikleri görülmektedir. Ayrıca çalışmada turizm eğitimi alan öğrencilerin kripto paraların turizm işletmelerinde kullanılması ile turistlerin satın alma kararlarının olumlu etkileneceğine dair görüşleri de belirlenmiştir.

Türkiye’de Turizm Alanında Blockchain İle İlgili Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

Güvenol ve Güler (2023)	Turizm ve Blok Zinciri Kavramlarına Yönelik Bibliyometrik Bir Analiz	Turizm, Blockchain, Bibliyometrik Analiz, R Programı	Journal of Business in The Digital Age	Kavramsal	Blockchain ve turizm konulu çalışmaların bibliyometrik özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.	Genel olarak, konu ile ilgili yayın sayılarının arttığı, araştırmaların farklı kaynaklarda yer aldığı, araştırmalarda yazar ve ülke iş birliklerinin olduğu, eş atıf ve doğrudan atıfların oluşması ve alana yönelik temaların ortaya çıkması araştırmanın sonuçları arasındadır.
Aslan (2023)	Kripto Para Sistemi ve Geleceği: SWOT Analizi ile Bir Değerlendirme	Dijitalleşme, Kripto Para, Bitcoin, Blokzincir	Uluslararası Sosyal Bilimlerde Yenilikçi Yaklaşımlar Dergisi	Kavramsal	Çalışmada, kripto paranın güçlü, zayıf yönleri, getireceği fırsatlar ve oluşturacağı tehditler SWOT analizi kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır.	Çalışma sonucunda, kripto paraların en önemli sorununun yasal altyapıya sahip olmaması olarak ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra, blokzincir teknolojisinin kripto para dışında kullanıldığı diğer alanların insan hayatını olumlu etkilemesi ve giderek kullanımının yaygınlaşması nedeniyle, gelecekte de önemli rol oynayacağı belirtilmiştir.
Rezapour ve Akova (2024)	Akıllı Turizm Gelişimi İçin Yenilikçi Bir Çözüm Olarak Blok Zincir Teknolojisi Üzerine Sistemik Bir İnceleme	Turizm, Akıllı Turizm, Blok Zincir Teknolojisi, Kripto Para, Bitcoin	International Journal of Tourism and Destination Studies	Kavramsal	Çalışmanın amacı, turizm sektöründe blok zincir teknolojisinin kullanım potansiyeli ve uygulamalarının detaylı bir şekilde incelenmesidir.	Çalışmada, Web of Science veri tabanından 17 makale üzerinden çıkarımlar yapılmıştır. Sonuç olarak, blok zincir teknolojisinin turizm sektöründeki potansiyeli büyük olduğu ancak yaygınlaşması ve etkisinin artması için deneyim, altyapı ve farkındalık gibi bazı engellerin aşılması gerektiği belirtilmiştir. Bu alandaki araştırmaların, turizm yönetimi alanında daha fazla bilgi üretmeye odaklanması ve teknolojinin turizm deneyimini iyileştirmek için nasıl kullanılabileceğini daha kapsamlı bir şekilde ele alması gerekmektedir.

Tablo 1’de Türkiye’de turizm alanında blockchain ile ilgili çalışmalara ait bilgiler yer almaktadır. Tabloda yer alan bilgiler doğrultusunda kategoriler bazında aşağıdaki incelemelere yer verilmiştir.

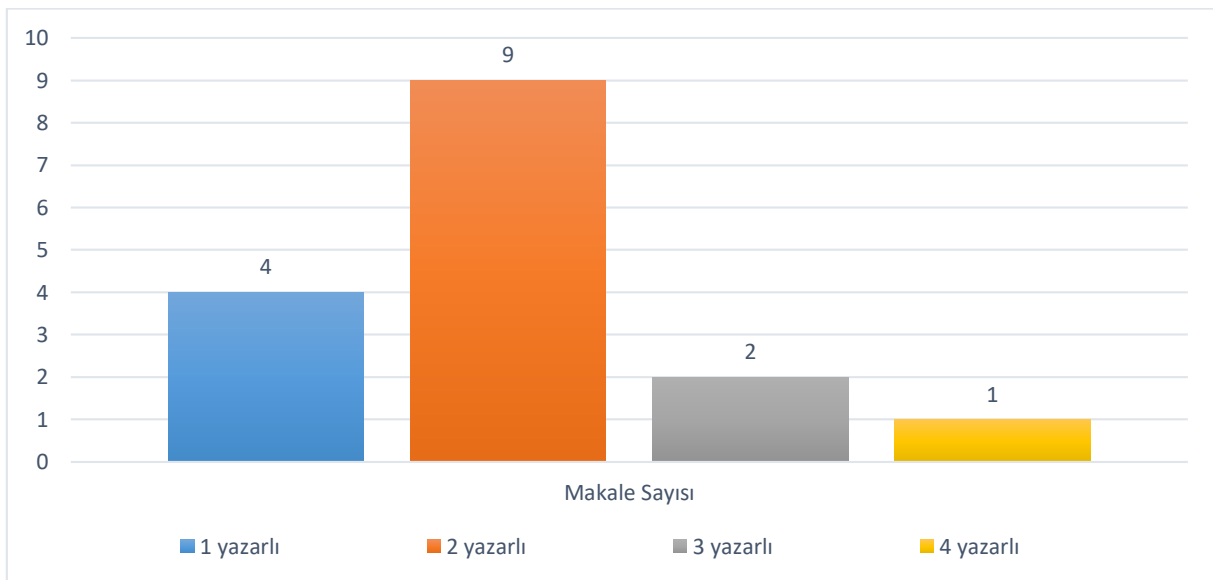
Araştırma kapsamında değerlendirilen 16 makalenin yayınlandıkları yılları itibariyle dağılımları Şekil 1’de gösterilmiştir:

Şekil 1. Araştırmada İncelenen Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 1’e göre; Türkiye’de turizm alanında blockchain ile ilgili çalışmaların 2017 yılında başladığı görülmektedir. Çalışmaların yıllar itibariyle dağılımına bakıldığında; 2017, 2018, 2022 ve 2024 yıllarında bir, 2023 yılında iki, 2020 ve 2021 yıllarında ise beş çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. En fazla yayının 2020 ve 2021 yıllarında yapılırken 2019 yılında turizm alanında bu konu ile ilgili hiç çalışma yapılmamıştır. Ayrıca bu sonuçlar, Türkiye’de turizm alanında bu konu ile ilgili çalışmaların oldukça yeni olduğunu göstermektedir.

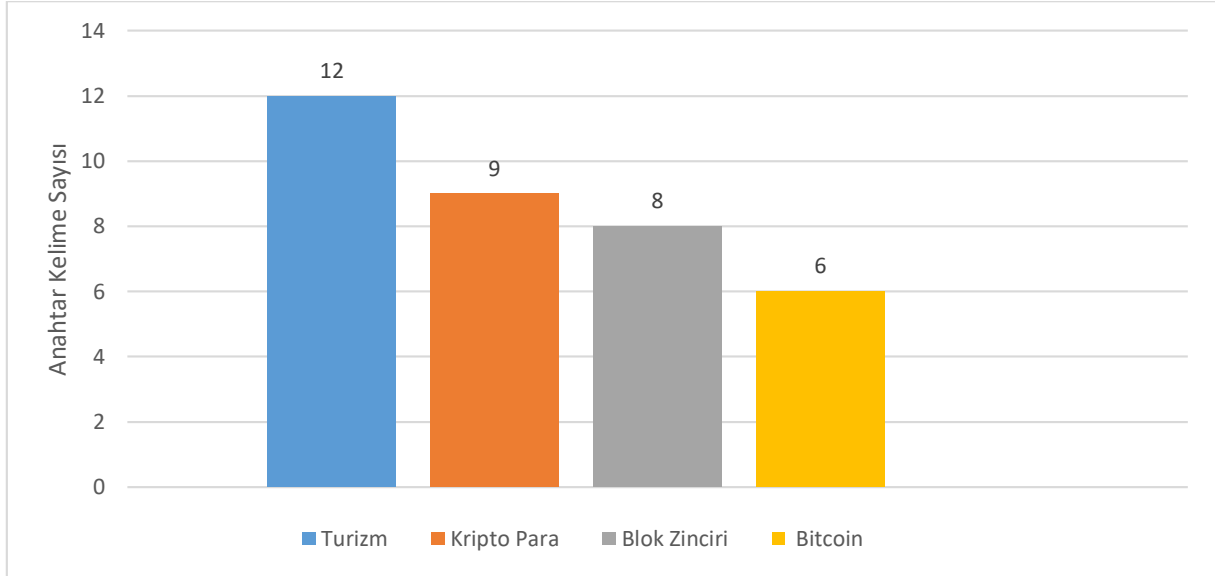
İncelenen makalelerin yazar sayısı bakımından dağılımı aşağıdaki gibidir:

Şekil 2. Makalelerin Yazar Sayısına Göre Dağılımı

Yazar sayısı bakımından dokuz çalışmanın iki yazarlı, dört çalışmanın tek yazarlı, iki çalışmanın üç yazarlı ve bir çalışmanın dört yazarlı olduğu görülmüştür.

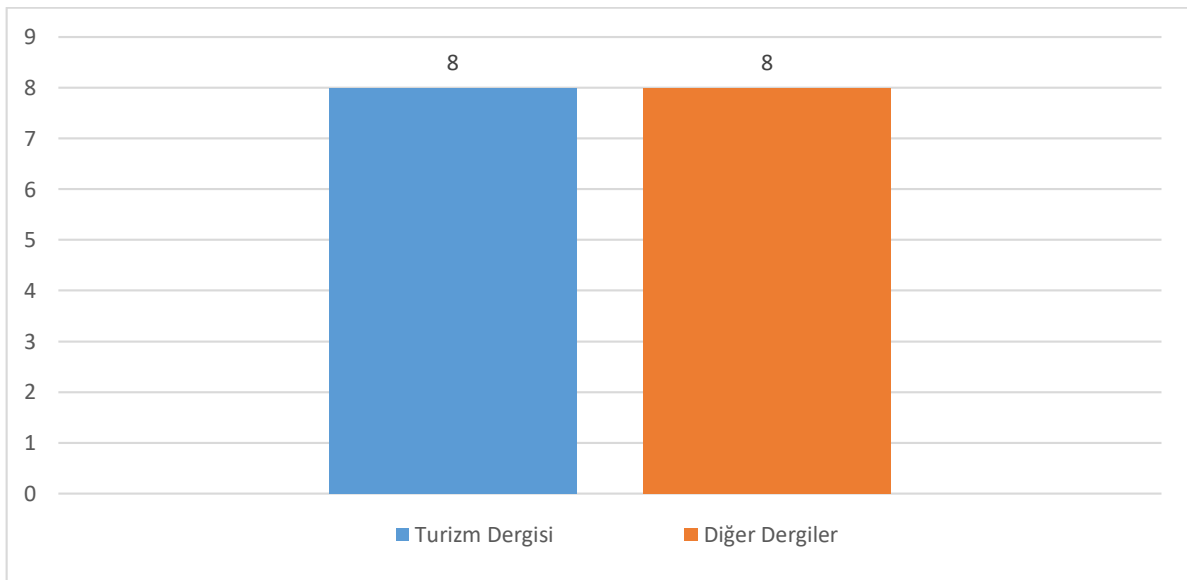
Değerlendirilen makalelere ilişkin anahtar kelimelerin dağılımı Şekil 3’te gösterilmiştir:

Şekil 3. Çalışmalarda Kullanılan Anahtar Kelimelerin Dağılımı

Değerlendirilen makalelerin anahtar kelimelerine bakıldığında; sırasıyla “turizm”, “kripto para”, “blok zinciri” ve “bitcoin” kavramları kullanılmıştır.

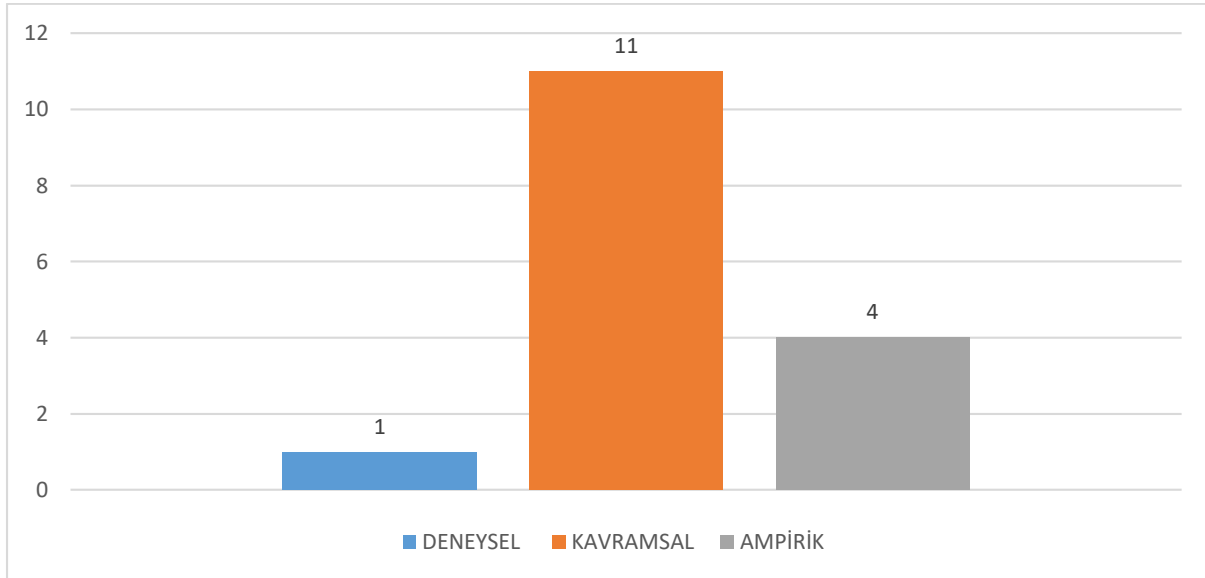
Makalelerin yayınlandıkları dergilere göre dağılımları Şekil 4’te gösterilmiştir:

Şekil 4. Makalelerin Yayınlandıkları Dergilere Göre Dağılımları

İncelenen makalelerden sekizi turizm dergilerinde geriye kalan makaleler ise sosyal bilimler ve İİBF dergilerinde yayınlanmıştır.

Makalelerde kullanılan araştırma yöntemlerine göre dağılım ise aşağıdaki gibidir:

Şekil 5. Çalışmaların Yöntemlerine Göre Dağılımı

Çalışma kapsamında blockchain konusu çoğunlukla kavramsal olarak ele alınmış ve Bitcoin ve diğer kripto para birimlerinin turizm sektöründe kullanımına yönelik genel değerlendirmeler yapılmıştır. Ampirik çalışmalarda ise, kripto paraların turizm işletmelerinde kullanılabilirliğine dair bakış açıları somut bir şekilde ortaya konulmaya çalışılmıştır.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de turizm yazınındaki blockchain araştırmalarının mevcut durumun tespiti ile gelecekte yapılacak araştırmalara yönelik yol gösterici bilgiler ve önerilerin sunulmasıdır. Bu kapsamda incelen araştırmalar doğrultusunda turizmde blockchain konusunun çok fazla geçmişinin olmadığı görülmüştür. Türkiye’de turizm alanında blockchain ile ilgili çalışmalar 2017 yılında başlamıştır. Bu nedenle yıl sınırlaması yapılmadan 2017-2024 yılları arasındaki çalışmalar incelenmiştir. Çalışmalar genellikle kavramsal çerçevede ele alınmış ve kripto paraların turizm alanında kullanımına yönelik genel değerlendirmeler sunulmuştur. İncelenen makaleler doğrultusunda konuyla ilgili genel çıkarımlar şu şekildedir:

- Turizm sektöründe son yıllarda yaşanan hızlı teknolojik gelişmeler, blockchain teknolojisinin eninde sonunda sektördeki faaliyetlerin ana bileşeni haline geleceği varsayımına yol açmaktadır.
- Turizm sektöründe Bitcoin’in ödeme aracı olarak kullanımının giderek yaygınlaşması sonucu hayatımızda önemli bir yere sahip olacağı düşünülmektedir.
- Turizm sektöründe blockchain teknolojisi kullanımı, tedarikçiler ve kullanıcılar hakkında en doğru ve tarafsız bilgileri sağlayabilecek küresel bir veri tabanı oluşturarak işletmelerin verimliliğini artırmasına ve daha kapsamlı ve tarafsız bir deneyim sunmasına olanak tanımaktadır.
- Bu teknoloji, araçlara olan ihtiyacı ortadan kaldırarak rekabetçi bir ortamda pazar payı kazanmaya ve maliyetleri azaltmaya yardımcı olmaktadır.

- Blockchain teknolojisi çeşitli avantajlarına rağmen turizm sektöründe hala yaygın olarak kullanılmamaktadır. Turizm sektörünün blockchain teknolojisini benimsemesini engelleyen en önemli faktörler, deneyim ve altyapı eksikliğidir.
- Turizm paydaşlarının blockchain teknolojisinin potansiyeli ve faydaları hakkındaki farkındalık eksikliği de sektörün onu tam olarak kullanmasını engelleyen önemli bir sorundur.

Bu değerlendirmeler sonucunda gelecekte yapılacak araştırmalara yönelik birtakım önerilerin sunulması mümkündür. Türkiye’de turizm alanında blockchain üzerine yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır ve yıllar itibariyle çalışma sayısının artması beklenirken hala oldukça az sayıda olduğu görülmektedir. Turizmde blockchain konusuna dikkat çekecek daha çok sayıda araştırma yapılması ve alandaki akademik araştırmanın derinleştirilmesi konuya yönelik farkındalığın artmasına yardımcı olacaktır. Yapılan çalışmalarda genellikle blockchain kavramsal olarak ele alınmış ve konu ile ilgili genel bilgi verilmiştir. Bu konuda yapılacak çalışmaların turizm yönetimi alanında daha fazla bilgi üretmeye odaklanması ve teknolojinin turizm deneyimini iyileştirmek için nasıl kullanılabileceğinin daha kapsamlı bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Aynı zamanda kullanıcıların ve işletmelerin algıları ve farkındalıkları üzerine uygulamalı çalışmalar yapılarak konuya olan ilgi artırılabilir.

Ayrıca paydaşlar arasında işbirlikçi bir yaklaşımın benimsenmesi, turizm paydaşlarının iş modelleri için blockchain teknolojisinin potansiyelini anlamaları ve politika yapıcılarının bu sektörün gelişimini daha fazla desteklemeleri sektörün gelişimi açısından önem arz etmektedir.

6. KAYNAKÇA

Açıksözlü, Ö., Varol, İ., & Şahin, N. N. (2022). Turistik koinler: Turizm işletmelerinde kripto para kullanımının turizm öğrencileri tarafından değerlendirilmesi. *Social Science Development Journal*, 7 (34), 224-240. <http://dx.doi.org/10.31567/ssd.759>

Andrew, J., Isravel, D. P., Sagayam, K. M., Bhushan, B., Sei, Y., & Eunice, J. (2023). Blockchain for healthcare systems: Architecture, security challenges, trends and future directions. *Journal of Network and Computer Applications*, 215, 1-36. <https://doi.org/10.1016/j.jnca.2023.103633>

Arıca, R., & Kozak, R. (2020). Kripto para türlerinin turizm eğitimi alan bireyler tarafından bilinirliğinin incelenmesi: Bitcoin örneği. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences*, 2(2), 37-51. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3688765>

Aslan, R. (2023). Kripto para sistemi ve geleceği: SWOT analizi ile bir değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Bilimlerde Yenilikçi Yaklaşımlar Dergisi*, 7 (1), 46-66. <https://doi.org/10.29329/ijiasos.2023.535.4>

Bodkhe, U., Tanwar, S., Parekh, K., Khanpara, P., Tyagi, S., Kumar, N., & Alazab, M. (2020). Blockchain for Industry 4.0: A comprehensive review. *IEEE Access*, 8, 79764–79800.

Böhme, R., Christin, N., Edelman, B., & Moore, T. (2015). Bitcoin: Economics, technology, and governance. *The Journal of Economic Perspectives*, 29 (2), 213-238.

Buterin, V. (2014). A next-generation smart contract and decentralized application platform. *Ethereum White Paper*, 3 (37), 1-2.

Canbolat, C., Candan, E., & Bulut, Y. (2021). 4 ve 5 yıldızlı otel yöneticilerinin perspektifi ile blok zinciri teknolojisi: Samsun ili örneği. *Tourism and Recreation*, 3(1), 11-17.

- Cankül, D., & Kızıltaş, M. Ç. (2020). Yiyecek içecek işletmelerinde tedarik zinciri ve blokzincir teknolojisi. *Journal of Gastronomy Hospitality and Travel*, 3(2), 244-259.
- Çallı, F. (2021). NFT teknolojisine turizm perspektifi ile bir bakış. *Journal of New Tourism Trends*, 2(2), 161-172.
- Demirel, E., Karagöz Zeren, S., & Hakan, K. (2022). Smart contracts in tourism industry: A model with blockchain integration for post pandemic economy. *Current Issues in Tourism*, 25, 1895-1909.
- Dutta, P., Choi, T.M, Somani, S., & Butala, R. (2020). Blockchain technology in supply chain operations: Applications, challenges and research opportunities. *Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review*, 142, 102067, <https://doi.org/10.1016/j.tre.2020.102067>
- Farris, G., Pinna, A., Baralla, G., Tonelli, R., Modica, P., & Marchesi, M. (2021). Design of a blockchain-oriented system for the sustainable disintermediation in tourism. In *Proceedings of the 2021 IoT Vertical and Topical Summit for Tourism*, Cagliari, Italy, 20–24 September 2021.
- Felin, T., & Lakhani, K. (2018). What problems will you solve with blockchain? *MIT Sloan Management*, 32-38.
- Garipağaoğlu Uğur, N., & Demir, E. (2020). Kripto paralar ve blockchain: turizm sektörü üzerine bir değerlendirme. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 15(58), 210-220. <https://doi.org/10.19168/jyasar.573988>
- Gültekin, Y. (2017). Turizm endüstrisinde alternatif bir ödeme aracı olarak kripto para birimleri: Bitcoin. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 96-113.
- Güvenol, B., & Güler, M. E. (2023). Turizm ve blok zinciri kavramlarına yönelik bibliyometrik bir analiz. *Journal of Business in The Digital Age*, 6(Özel Sayı), 66-81. <https://doi.org/10.46238/jobda.1276137>
- Irannezhad, E., & Mahadevan, R. (2020). Is blockchain tourism’s new hope?. *Journal of Hospitality and Tourism Technology*, 2020, 12, 85–96.
- Islam, M.R., Rahman, M.M., Mahmud, M., Rahman, M.A., Mohamad, M.H.S., & Embong, A.H. (2021). A Review on Blockchain Security Issues and Challenges. *Proceedings of the 2021 IEEE 12th Control and System Graduate Research Colloquium (ICSGRC)*, Shah Alam, Malaysia.
- Karadeniz, E., Beyazgül, M., Günay, F., & Dalak, S. (2018). Bitcoin ve diğer kripto para birimlerinin turizm sektöründe kullanımının incelenmesi. *Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 4 (12), 723-731.
- Karagöz Zeren, S., & Demirel, E. (2020). Turizm endüstrisinde yeni trend: Blockchain Startup projeleri. *Journal of Tourism Intelligence and Smartness*, 3(2), 169-188.
- Khan K.M., Arshad, J., & Khan, M.M. (2020). Investigating performance constraints for blockchain based secure e-voting system. *Future Generation Computer Systems*, 105, 13–26. <https://doi.org/10.1016/j.future.2019.11.005>.
- Lee, M. (2022). Evolution of hospitality and tourism technology research from journal of hospitality and tourism technology: A computer-assisted qualitative data analysis. *Journal of Hospitality and Tourism Technology*, 13, 62–84.

- Leng, J., Zhou, M., Zhao, J.L., Huang, Y., & Bian, Y. (2020). Blockchain-secured smart manufacturing in industry 4.0: A survey. *IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics Systems*, 51 (1), 237-252.
- Line, N.D., Dogru, T., El-Manstrly, D., Buoye, A., Malthouse, E., & Kandampully, J. (2020). Control, use and ownership of big data: A reciprocal view of customer big data value in the hospitality and tourism industry. *Tourism Management*, 80, 104106.
- Özdemir, A., & Basmacı, G. (2021). Turizm kripto paralarının etkinliğinin Wdea ile hesaplanması. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 5(Özel Sayı), 38-46. <https://doi.org/10.30625/ijctr.946750>
- Passas I. (2024). Bibliometric analysis: The main steps. *Encyclopedia*, 4(2), 1014-1025. <https://doi.org/10.3390/encyclopedia4020065>
- Puri, V., Mondal, S., Das, S., & Vrana, V.G. (2023). Blockchain propels tourism industry-an attempt to explore topics and information in smart tourism management through text mining and machine learning. *Informatics*, 10(1), 9. <https://doi.org/10.3390/informatics10010009>
- Rashideh, W. (2020). Blockchain technology framework: Current and future perspectives for the tourism industry. *Tourism Management*, 20, 104125. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2020.104125>
- Revfine (2024). Blockchain technology within the travel industry, Erişim Adresi: <https://www.revfine.com/blockchain-technology-travel-industry/>, Erişim Tarihi: 01/10/2024
- Rezapour, L., & Akova, O. (2024). Akıllı turizm gelişimi için yenilikçi bir çözüm olarak blok zincir teknolojisi üzerine sistematik bir inceleme. *International Journal of Tourism and Destination Studies (IJOTADS)*, 3(2), 118-135. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12701540>
- Seçilmiş, C., & Kızıldaş, M. Ç. (2020). Turizm işletmelerinde ödeme yöntemi olarak kripto para kullanımının tüketici tercihlerine etkisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(1), 45-56. <https://doi.org/10.33707/akuiibfd.609255>
- Şahin, N. N. & Açıksözlü, Ö. (2021). Turistik koinler: Turizm işletmelerinde kripto para kullanımının Swot analizi ile incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(120), 219-236, <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.52099>
- Tripathi, G., Ahad, M.A., & Casalino, G. (2023). A comprehensive review of blockchain technology: Underlying principles and historical background with future challenges. *Decision Analytics Journal*, 9, 100344. <https://doi.org/10.1016/j.dajour.2023.100344>
- Yadav, J.K., Verma, D.C., Jangirala, S., & Srivastava, S.K. (2021). An IAD type framework for Blockchain enabled smart tourism ecosystem. *Journal of High Technology Management*, 32, 100404.
- Yazıcı, S. (2021). Turizm işletmelerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden Blok zincir teknolojisine geçiş süreci ve uygulama örnekleri. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (21), 136-146. <https://doi.org/10.31590/ejosat.807716> 136-146.